

מקדש השבת

שיחתו של מו"ר
הרב יהודה עובדיה זצ"ל
לפרשת יתרו

מדרש רבה! מספר על מעמד הר סיני:
"אמר רבי לוי, שני דברים שאלו ישראל מלפני
הקדוש ברוך הוא, שיראו כבודו וישמעו קולו.
והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו. שנאמר:¹
ותאמרו הן הִרְאָנוּהוּ אֶת־כְּבוֹדוֹ וְאֵת־קוֹלוֹ.²
וכתיב³: 'וְאֵת־קוֹלוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ', ולא היה
בהם כוח לעמוד, שכיון שבאו לסיני ונגלה להם –
פרחה נשמתם, על שדבר עמהם. שנאמר⁴: 'נִפְשֵׁי
יִצְאָה בְּדַבְרֵי'. אבל התורה בקשה עליהם רחמים
מלפני הקדוש ברוך הוא: 'יש מלך משיא בתו –
והורג אנשי ביתו?! כל העולם כולו שמחים – ובניך
מתים?!' מיד חזרה נשמתן. שנאמר⁵: 'תִּזְכָּר ה'
תְּמִימָה – מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ'."

המדרש מתאר מצב בו פרחו נשמתם של
ישראל כשהקב"ה נתן להם את התורה. נפשם
יצאה תוך כדי דיבור הקב"ה עמהם. עד
שביקשה התורה מהקב"ה רחמים על ישראל,
והקב"ה החזיר להם לישראל את נפשם.

- 1 שמות רבה, וילנא פרשה כ"ט
- 2 דברים ה, כא
- 3 שם
- 4 שיר השירים ה, ו
- 5 תהלים יט, ח

הוא כלשון העם, ב-"אאוט", "לא בעניינים" - האדם לא יכול להכיל את מה שקורה מעבר אליו.

ה"שפת אמת"⁶ מביא גם הוא את המדרש, ומוסיף:

"...ואיתא, כי התורה החזירה נשמתן של ישראל שפרחו בשעת עשרת הדברות. וז"ש: 'תורת ה' תמימה - מְשִׁיבַת נְפֶשׁ ע"ש במדרש. והיינו שהתורה היא העצה להתלבש חיות ה' יתברך תוך מעשים גשמיים גם כן. שיוכל האדם להתדבק בו יתברך אף בעולם הזה. וזהו: 'מְשִׁיבַת נְפֶשׁ' - לשוב הנפש להיות מקושר בשורש חיות שלו. כי נפש - מדרגה תחתונה..."

כך היה גם עם בני ישראל כשקיבלו את התורה. עוצמת החיבור של הקב"ה עמם - גרמה להארה כל כך גדולה בנשמתם - עד שהיא פרחת מגופם. כי כאשר הנשמה מאירה במימדים עצומים - היא פורחת מהגוף. הנפש היא החלק של אישיות האדם ורגשותיו שזהו החלק הפחות שבאדם. התורה ביקשה רחמים מלפני הקב"ה להחזיר לישראל את נפשם, והקב"ה אכן השיב את נפשם. זהו שנאמר:⁷ "תורת ה' תמימה - מְשִׁיבַת נְפֶשׁ".

תמימות

תמים, פירושו - שלם. עיקר מגמת התורה היא האופן שבה יחיה אותה האדם בעולם הזה. מוטלת על האדם החובה לתרגם את העולמות הרוחניים הגבוהים של העולם ולהביאם אל העולמות הנמוכים. חיי האדם - מטבעם של דברים - מורכבים עם כל מיני בעיות מהעולמות התחתונים שאיתם צריך להתמודד ולהביא את התורה גם אליהם.

פריחת הנשמה

הביטוי "פרחה נשמתם" אין פירושו מוות במובן שאנו רגילים אליו, אלא ממש כפשוטו - הנשמה פרחת והלכה לה. המוות מתחולל לעיתים על ידי מצב רוחני כל כך גדול, עד כדי כך שהרוחניות נפרדת מגופו של האדם. מציאות כזו נקראת: "מיתת נשיקה".

הכלי יקר⁶ מסביר שישנם מספר סוגים של מוות, וזו לשונו: "כי יש מיתה שהאדם מת בחטאו, כמ"ש: 'כִּי בְחַטָּאוֹ יָמָת'. ויש מיתה בעוון אחרים - כמו הבנים הנתפסים בעוון אביהם, וצדיק הנתפס בעוון הדור. ויש אשר בלי עוון ירוצון מן העולם - מצד המיתה הטבעית ופירוד ארבעה יסודות. כי זה דבר טבעי, שכל מורכב - סופו להיפרד. ויש מיתת נשיקה - והוא מיתת הצדיקים שמתים בנשיקה, והוא לשון חיבור. וענינה כאשר תעלה מחשבתם ונשמתם ותדבק למעלה בשכל הפועל, כיון שעלה - שוב לא ירד, כי תישאר נשמתו מחוברת שמה..."

כאשר האדם מתערבב מאוד עם העולם הזה המוות שלו הוא מוות קשה. נשמתו הולכת ומסתבכת בעולם הזה עד ששליפתה מן הגוף קשה מאוד כמו מחלת האסכרה ב"מ, שהיא סוג של חולי שמתחיל בפה ומסתיים בגרון, והוא המוות הקשה מכולם. הדבר דומה לקוץ שמסתבך בגיזת צמר שקשה מאוד לשלפו.

לעומת מיתה זאת, בקצה השני, יש מיתת נשיקה, שזו מיתה שבה נשמתו של האדם יוצאת בנפיחת רוח אפו. אדם כזה יוצא החוצה, מן העולם הזה, בנחת. בשליפה חלקה מן העולם, ללא כל מכשולים.

הארה רוחנית נפלאה ועצומה כל כך, שואבת את האדם למקום אחר, למקום של פריחת נשמה. כשהאדם שמח מאוד,

⁶ כלי יקר על בראשית כג, ב

⁷ במדבר כז, ג

⁸ שפת אמת ספר שמות פרשת יתרו תרל"ב

⁹ תהילים מזמור י"ט פס' ח'

והנפש, אף היא זוכרת ביום זה מה שאבד לה, מתוך שעסקה בצרכי הגוף. ביום זה, היא כאלו מתרפאת ומחלימה מחלי שהיה לה, ומצטיידת בכוחות שידחו מעליה את החולי הזה לעתיד...".
סוד השבת הוא סוד התורה!

ייחודיות השבת

בסוף תיאור בריאת כל יום כתוב¹⁴: "וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר" – חוץ מיום השבת. מדוע? כי יום השבת לא נגמר! הקדוש ברוך הוא טמן ביום השביעי ברכה מיוחדת: "וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ"¹⁵.

סודו של יום השבת הוא היכולת להוות מרכז – להיות סוג של נקודת כובד שגורם לכל העולם לנוע מסביבה. המספר 7 הוא המספר שמסמל את נקודת המרכז שמחברת את כל העולם. האדם צריך לאכול ולשתות יחד עם אותה נקודת קדושה. זו הסיבה שאנו אומרים דברי תורה על שולחן שבת. כדי להודיע ולהראות שאנחנו בני אדם ולא חלילה בהמות. יום השבת הוא למעשה פגישה אינטימית של האדם עם הקדוש ברוך הוא, בבחינת "הַבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרְיִי"¹⁶.

"וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי"¹⁷ – הקדוש ברוך הוא הניח את עצמו ביום השבת¹⁸.

יתר ויתרו

בתחילת הפרשה מציין רש"י¹⁹ שליתרו היו שבעה שמות. ביניהם: "יתר" ו"יתרו" וזה לשונו: "יתרו, לכשנתגייר וקיים המצוות – הוסיפו לו אות אחת על שמו".

ה"שפת אמת"²⁰ כותב על כך: "...דרשו חכמינו ז"ל²¹ מי שמשים עצמו כשיריים. ויתרו היה בעיניו כשיריים ועל שם זה נקרא יתרו. רק מקודם שנתגייר לא היה זה חשיבות. כי היה באמת מיותר. ורק 'נַחֲלָתוֹ' כתיב²². ואח"כ ניתוסף לו וא"ו לשון המשכה...".

הרב קוק כותב שכאשר האדם מתאמץ להיות מדובק במהלך רוחני עליון, אז כשהמהלך הזה פוסק ונעלם – גם ההארה מסתלקת והאדם נשאר בודד. התורה מבקשת רחמים מהקב"ה עבור החלק הפחות שבנו, ששם – בעולם הזה, בחוץ – נמצא עיקר ההתמודדות של האדם.

השבת

על אדם שמחלל את השבת ח"ו, כתבו רבותינו דברים חמורים. כגון¹⁰: "מי שמחלל שבת בפרהסייה – יינו יין נסך" וכדו'.

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם בעשרה מאמרות¹¹. עשרת הדיברות מהווים את התוכן והמשמעות הפנימית של עשרת המאמרות. הקדוש ברוך הוא ברא עולם פנימי ואל תוכו – בנפש – הוא יצק תוכן פנימי.

כאשר סיים הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם כתבה התורה¹²: "וַבַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנְפֹּשׁ". "וַיִּנְפֹּשׁ" – נפש. כלומר, בסיום הבריאה השאיר הקדוש ברוך הוא מקום לנפש, למקום הנמוך שבאדם. השבת אומרת כביכול לאדם: אל תעסוק עכשיו ביצירה, אתה עובר כרגע תהליך של ענווה, ולכן חובה עליך לפנות מקום כדי לגלות את התורה בכל הרבדים – גם בעולם הזה.

יום השבת הוא הלב של כל ימות השבוע והוא הוא אשר מאיר את כולם. גם ריה"ל מציין דבר זה¹³:

"...כן יהיה לו יום השבת לפרי השבוע, כי יום זה מזומן להדבקות בענין האלוקי... אי אפשר שיעבור שבוע, בלא שיתקלקלו הגוף והנפש. כי במשך ימות השבוע מצטברים מותרות עוברים שלא יתכן לצרפם ולבערם, כי אם על ידי התמדה בעבודת ה' במשך יום תמים, נוסף על מנוחת הגוף. ככה ממלא הגוף בשבת את אשר אבד לו בששת הימים ויתכונן לקראת העתיד.

18 עפ"י המשך השפת אמת שם
19 שמות יח, א
20 השפת אמת שם
21 מגילה טו, ב
22 מיכה ז, יח

14 בראשית פרק א
15 בראשית ב, ג
16 שיר השירים א, ד
17 שמות כ, יא

10 ספר האשכול לרבי אברהם מנברונה, הלכות שחיטת חולין
11 מסכת אבות פרק ה משנה א
12 שמות לא, יז
13 כוזרי מאמר שלישי אות ה'

ההתחברות העמוקה בין יתרו והשבת
יתר בלי וא"ו - זה כלום. יתרו עם וא"ו
- זו התחברות לדבר עמוק הנמצא מעבר
אליו. יתרו נקרא יתרו רק כאשר התחיל את
חיבורו העמוק לבני ישראל.

כך גם השבת. ביום השבת נותן האדם לקדוש
ברוך הוא לגלות את אורו בעולם הזה. על
ידי פינוי המקום לגילוי אור זה בעולם, יראו
כל ששת ימי המעשה באור מיוחד. כביכול
אומר הקדוש ברוך הוא לאדם: "תן אתה
את המשמעות העמוקה ליום השבת, תשמור
אותה, ומיד תיגאל!"

יתרו קודם שנתגייר לא החשיב את עצמו,
הוא החשיב עצמו למיותר, לכן נקרא
"יתר" - זוהי ענווה. אחרי שנתגייר - נקרא
"יתרו". האות וא"ו מייצגת את החיבור -
וא"ו החיבור.

משמעות המילה יתר היא - סרח עודף.
כעין מידת הענווה שמשמעותה התבטלות
וחיבור לדבר עמוק, להיות כלי לאנשים
שמסביבך. להתבטל באופן סתמי ולהיות
עניו בלי הערכה והבנה למי מתבטלים,
זוהי סתם ענווה טפילה וחסרת תוכן. ענווה
של אמת היא ענווה של אדם שיש לו למי
להתבטל באמת.

נפתחה רשימת תפוצה במייל
לקבלת ד"ת של מו"ר הרב יהודה עובדיה זצ"ל
אפשר להירשם בכתובת
zot.leyehuda@gmail.com
נשמח אם תהיו שותפים להפצה
המשפחה.

